

Türk Turizm Araştırmaları Dergisi

2021, 5(1): 754-766.

DOI: [10.26677/TR1010.2021.691](https://doi.org/10.26677/TR1010.2021.691)

ISSN: 2587-0890 Dergi web sayfası: <https://www.tutad.org>

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Doğaya Bağlılığın Doğa Yürüyüşlerine Katılım Motivasyonu Üzerindeki Etkisi

Arş. Gör. Burhan ÇINAR, Mersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Mersin, e-posta: burhancinar@mersin.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0778-4050>

Öğr. Gör. Dr. Alper DURAN, Mersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Mersin, e-posta: aduran@mersin.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0420-0344>

Öz

Doğaya bağlılığın doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonu üzerindeki etkisini inceleyen bu çalışmanın amacı mevcut değişkenler arasındaki ilişki üzerinden doğa tabanlı etkinlikler düzenleyen seyahat acentalarına ve diğer kuruluşlara pazarlama ve tanıtım bağlamında öneriler oluşturabilmektir. Bu amaç göz önünde bulundurularak araştırmanın örneklemini Mersin il sınırları içerisinde düzenlenen doğa yürüyüşü turlarına katılan kişiler olarak belirlenmiştir. Örneklem grubundan veri toplamak amacıyla Doğaya Bağlılık Ölçeği ve Doğa Yürüyüşlerine Katılım Motivasyonu Ölçeğinden oluşan anket formundan yararlanılmıştır. 03 Ocak – 02 Mart 2020 tarihleri arasında yapılan veri toplama işleminin sonucunda toplam 280 anket formu elde edilmiştir. Yapılan regresyon analizi sonucunda doğaya bağlılığın doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonlarını; eğitim boyutunda (R^2) %59,3; sağlık boyutunda (R^2) %52,5; sosyal boyutunda (R^2) %52,2; gözlem boyutunda (R^2) %48,2 ve zaman boyutunda (R^2) %47,3 oranında açıklama gücüne sahip olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlar alanyazın göz önüne alınarak tartışılmış, teori ve uygulamaya öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Doğaya Bağlılık, Doğa Yürüyüşleri, Motivasyon.

Makale Gönderme Tarihi: 07.11.2020

Makale Kabul Tarihi: 06.03.2021

Önerilen Atf:

Çınar, B. ve Duran, A. (2021). Doğaya Bağlılığın Doğa Yürüyüşlerine Katılım Motivasyonu Üzerindeki Etkisi, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1): 754-766.

© 2021 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

Journal of Turkish Tourism Research

2021, 5(1): 754-766.

DOI: [10.26677/TR1010.2021.691](https://doi.org/10.26677/TR1010.2021.691)

ISSN: 2587-0890 Journal Homepage: <https://www.tutad.org>

RESEARCH PAPER

The Effect of Connectedness to Nature on Motivation for Participating in Hiking

Research Assistant Burhan ÇINAR, Mersin University, Faculty of Tourism, Mersin, e-mail:

burhancinar@mersin.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0778-4050>

Dr. Alper DURAN, Mersin University, Faculty of Tourism, Mersin, e-mail:

aduran@mersin.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0420-0344>

Abstract

The aim of this study, which examines the effect of connectedness to nature on the motivation to participate in hiking, is to provide marketing and promotional suggestions to travel agencies and other organizations that organize nature-based activities through the relationship between existing variables. Considering the aim of the study, the sample of the study was designed as people who participated in hiking tours organized within the province of Mersin. In order to collect data from the sample group, the questionnaire form consisting of the Connectedness to Nature Scale and the Motivation for Participation in Hiking Scale was used. As a result of the data collection performed between 03 January - 02 March 2020, a total of 280 questionnaires were collected. The result of regression analysis shows that connectedness to nature can predict the dimensions of the motivation for participation in hiking as follows; educational ($R^2: 0,593$), health ($R^2: 0,525$), sociality ($R^2: 0,522$), observation ($R^2: 0,482$), good-time ($R^2: 0,473$). The results of the study emphasize the connectedness to nature as a strong predictor of motivation for participation in nature-based activities. The results of the study are discussed considering the literature, and implications for the theory and practice are presented.

Keywords: Connectedness to Nature, Hiking, Motivation.

Received: 07.11.2020

Accepted: 06.03.2021

Suggested Citation:

Çınar, B. and Duran, A. (2021). The Effect of Connectedness to Nature on Motivation for Participating in Hiking, *Journal of Turkish Tourism Research*, 5(1): 754-766.

© 2021 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

GİRİŞ

Doğanın ve ekosistemin bir üyesi olan insan, evrim tarihimizin nispeten geç dönemlerinde, doğal dünyadan ayrı bir şekilde, şehirlerde yaşamaya başlamıştır (Nisbet, Zelenski ve Murphy, 2009). Doğal dünyanın bir parçası olan fakat metropollerin içine sıkışmış olan insan, bulabildiği fırsatlarda doğaya dönmekte, bu metropol yaşam biçiminin kendisine yüklediği olumsuz duygusal durumlardan (stres vb.) kurtulmak için doğaya yönelmekte, doğaya kaçmaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki doğada bulunmak tutarlı bir şekilde ruh halini olumlu etkilemektedir (Mayer ve Frantz, 2008). Schultz vd., (2004) göre insanın doğaya kaçmasının ve huzuru orada bulabilmesinin nedeni; insanın doğayı kendi benliğinin bir parçası (doğaya bağlı) olarak görmesinden kaynaklanmaktadır.

Doğa sporları, insanları doğa ile bir araya getiren farklı alternatifler oluşturarak onlara bir kaçış alanı sunmaktadır. Doğa sporlarının içerisinde yer alan doğa yürüyüşleri bireylere hem günlük (hiking) hem de birkaç günü (trekking) kapsayan programlar sunabilmekte (Ardahan ve Mert, 2013) ve farklı zorluk derecelerine uygun alternatifler sunarak neredeyse herkese hitap edebilmektedir (Derman, 2018). Ek olarak doğa sporlarının konaklama, ulaşım ve rehberlik gibi turizm sektörü tarafından sağlanan hizmetleri de kapsadığı göz önüne alındığında turizm sektörü içinde önemli bir alan olduğu görülmektedir. Nitekim doğa sporları turizmde ekoturizm ve alternatif turizm çeşitleri içerisinde ele alınmaktadır (Holden ve Sparrowhawk, 2002). Bireylerin doğa sporlarına katılım motivasyonları literatürde geniş bir şekilde incelenmiştir (Schmidt, 2007; Ibrahim ve Cordos, 2008; Ardahan ve Lapa, 2010, Ardahan ve Yerlisu, 2011; Ardahan, 2012). Benzer şekilde doğa sporları özelinde doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonları da incelenmiştir (Holden ve Sparrowhawk, 2002; Ekinci, Yenel ve Sarol, 2012; Ardahan ve Mert, 2013, Brandao vd., 2019; Gürsoy ve Tengilimoğlu, 2019). Fakat bireylerin doğa sporlarına katılım motivasyonları ile ilişkili veya onu açıklayabilecek değişkenler ile ilgili çalışmalara rastlanmamaktadır. Bu bağlamda çalışmanın temel amacı doğa sporlarına, bunun özelinde ise doğa yürüyüşlerine, katılım motivasyonları ile güçlü bir şekilde ilişkili olabileceği öngörülen doğaya bağlılığın etkisini incelemektir. Buradan hareketle çalışma literatürdeki eksikliği tamamlamanın yansıra doğa sporlarını düzenleyen kurumlara, özellikle seyahat acentelerine pazarlama ve tanıtım hususlarında yol gösterici bilgiler sunarak pratik alana yönelik öneriler de sunacaktır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE ve LİTERATÜR

Doğaya Bağlılık

Yapay çevrelerde çalışıyor, uyuyoruz ve hayatımızı buralarda geçiriyoruz. Bu tür bir yaşam biçimi sezgisel olarak doğayı anlamamızda bir eksikliğe neden olmaktadır. Aslında çoğumuz bizimle aynı dünyayı paylaşan hayvanlar ve bitkiler hakkında çok az şey biliyoruz, kendi tercihimizle doğadan ayrı bir yaşam sürmekteyiz (Schultz, 2002). Bu durum göz önüne alındığında insanlığın doğal çevrenin ve doğal çevreye olan bağımlılığın önemini yeniden gözden geçirmesi gerekmektedir. Doğaya hükmetme ve onu kontrol altına alma düşüncesinden ziyade insanların doğa ile huzur ve uyum içinde yaşamayı ve ona saygı duymayı öğrenmesi gerekmektedir. Bunun için de doğa, ekoloji, hayvanlar, bitkiler ve davranışlarımızın bu ekolojik düzen üzerindeki etkileri hakkında bilgi sahibi olunması gerekmektedir. Böyle bir anlayışın merkezinde de insanlık ve doğa arasındaki benzerliklerin açıkça gözden geçirilmesi yatmaktadır (Leopold, 1949). İnsanlığın doğanın bir parçası olduğunu benimsemesi ve doğaya bağlı bir varlık olduğunu bilmesi, onun doğayı koruma sorumluluğuna sahip olmasını sağlayacaktır (Schultz vd., 2004).

Her ne kadar öncelikle deneysel olmasa da ekologlar ve eko psikologlar uzun zamandır insanların doğal dünyayla psikolojik ilişkileri hakkında teoriler oluşturmaktadırlar ve doğaya bağlılığın, ekolojik davranışı beslemede önemli bir bileşen olduğunu vurgulamaktadırlar (Mayer ve Frantz, 2004). Özellikle eko psikologlar (Roszak vd., 1995; Roszak, 2001; Fisher, 2002) daha geniş doğal topluma ait olma duygusunu hissetmenin çevrenin korumasını artırmak için bir ön koşul olabileceğini vurgulamaktadırlar. Benlik duygumuzu genişleterek ekolojik davranışı teşvik etmeyi savunmaktadırlar, buna göre benlik doğal dünyayı içerecek şekilde genişletilirse, dünyanın yok edilmesine yol açan davranış benliğinin imhası olarak deneyimlenecektir (Roszak, 1995). Eko psikologların benliğinin doğal dünyayı içermesi tartışmalarını inceleyen Schultz (2002: 67) doğaya bağlılığı, bireyin doğayı kendi bilişsel benlik temsili içinde ne ölçüde dahil ettiğini benimsemesi olarak kavramsallaştırmıştır. Schultz vd., (2004) göre bireyin benliğinin, doğal çevrenin bir parçası olduğuna dair inancı, doğaya bağlılığı, bireyin doğal çevreye yönelik geliştirdiği endişe türleri ve onları harekete geçirmeye motive edecek durumlar için temel oluşturur. Schultz (2002), benliğinin doğanın bir parçası olmasını, önemseme (duygusal), bağlılık (bilişsel) ve özveri (davranışsal) olarak adlandırdığı üç geniş boyutta tasarlamıştır. Mayer ve Frantz (2004) doğaya yönelik samimiyet, yakınlık ve sevgi duygusu olarak nitelendirilen bileşen olan önemseme (duygusal) boyutunu detaylı bir şekilde tartışarak doğaya bağlılığı bu boyut üzerinden incelemiştir. Schultz (2002) insanların doğa ile bilişsel bir perspektiften kendilerini ilişkilendirme derecesini tanımlamak için doğaya bağlılık terimini kullanırken, Mayer ve Frantz (2004) doğaya bağlılığı kişinin doğal dünyaya duyduğu duygusal, deneysel birlik duygusu olarak tanımlamaktadır. Mayer ve Frantz (2004) tarafından yapılan kavramsallaştırma, insanların doğadan sorumlu hissetmelerini ve doğanın korunmasına katılmalarını sağlamak için insanların doğal topluluğun bir üyesi olarak doğaya bağlı hissetmelerini vurgulayan Leopold'un (1949) çalışması üzerine kuruludur. Buradan hareket edildiğinde doğaya bağlılık kavramı, yeryüzündeki diğer tüm canlılarla olan bağlantımızın minnettarlığını ve anlayışını kapsar. Aktivizmden çok daha fazlasını içerdiği için çevrecilikten farklıdır. Bu sadece bir doğa sevgisi ya da sadece gün batımları ve kar taneleri gibi doğanın yüzeysel olarak hoş yönlerinin tadını çıkarmak değildir. Aynı zamanda, insanlara estetik olarak çekici olmayanlar (örümcekler ve yılanlar gibi) için doğanın tüm yönlerinin önemini anlaşılmasıdır. Son olarak, doğaya bağlılık tamamen sabit olmasa da zaman içinde ve durumlar arasında nispeten istikrarlı olduğu için sürekli bir kişilik özelliği olarak düşünülmektedir (Nisbet, Zelenski ve Murphy, 2009). Nitekim Schultz vd., (2004) tarafından yapılan çalışma bireyin doğa ile ilişki derecesinin, geliştirdiği tutum türleriyle doğrudan ilişkili olduğu için doğaya bağlılığın önemini desteklemektedir; kendilerini doğal çevre ile ilişkilendirenler daha fazla biyosferik tutum sergileme eğilimindeyken, daha az ilişkilendirenler çevre hakkında endişe duymaktadırlar ancak bireyi doğrudan etkileyen konulara daha dar bir şekilde odaklanmaktadırlar.

Doğaya bağlılık, biyosferik değer yönelimi, ekolojik davranış, tüketim karşıtlığı, çevreci kimlik (Mayer ve Frantz, 2004) ve çevreci davranış ile bağlantılıdır (Pereira ve Forster, 2015). Kişilik özelliklerinden dışadönüklük doğaya bağlılıkla ilişkilidir (Nisbet, Zelenski ve Murphy, 2009) ve bireyin dikkat kapasitesi ile doğaya bağlılık arasında ilişki bulunmaktadır (Mayer vd., 2009). Nitekim Magnini ve Karende (2010) tarafından yapılan çalışmada ekoturizm tanıtım broşürlerinde bulunan yazılı koku referanslarının doğaya bağlılık düzeyi düşük olan bireylerde daha etkili olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca doğaya bağlılık ile algılanan yaşam kalitesi, zihinsel sağlık arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır, doğada doğrudan deneyimler edinme isteği ile doğaya bağlılık birbiriyle ilişkilidir (Tauber, 2012) ve doğaya bağlılık, doğal yaşam alanlarını ziyaret etme isteğini etkilemektedir (Lindberg, Veisten ve Halse, 2018). Ek olarak doğaya bağlılığın, yaban, uyarıcı bir doğal ortamda canlandırıcı ve engin deneyimleri (örneğin, aşkınlık) ayrıca hem yaban doğal ortamda hem de yapay doğal ortamda canlandırıcı olmayan

fakat dengeli deneyimleri (örneğin, daha az rahatsız edici olan, daha sakinleştirici) yordadığı ortaya konmuştur (Davis ve Gatersleben, 2013). Diğer yandan çocukluk döneminde doğa temelli etkinliklere katılma doğaya bağlılığı kuvvetlendirmekte bu da yetişkinlik döneminde doğa temelli etkinliklere katılımı motive etmekte ve doğa temelli etkinliklerde geçirilen boş zamanda daha yüksek tatmin olma düzeylerini sağlamaktadır (Rosa vd., 2019). Literatürden de anlaşılacağı üzere doğaya bağlılık doğa temelli etkinliklere katılma isteği, doğal alanlardaki deneyimin tatmini ve benzeri ile ilişkili görünmektedir. Fakat literatürde doğaya bağlılık ve doğa temelli etkinliklere (örneğin doğa sporları) katılım motivasyonları arasındaki ilişki incelenmemiştir.

Doğa Yürüyüşleri

Sanayileşmiş ve büyük metropol alanları haline gelen şehirlerde yaşayan bireyler için yaşam giderek ağırlaşmakta ve onlarda olumsuz yüklemelere (stres vb.) neden olmaktadır. Bu yüzden bu tür alanlarda yaşayanlar buradaki günlük rutinden kısa bir süreliğine de olsa kaçmak istemektedir, doğa yürüyüşleri en uygun seçeneklerden biridir ve buna yönelik talep artmaktadır (Sağcan, 1986). Doğa sporları içerisinde yer alan, doğa yürüyüşü, şehir alanlarının dışında daha çok düzenlenmemiş doğal mekanlarda ferdi ve/veya kolektif (grup) biçimlerde yapılan bir spor faaliyetidir. Doğa sporları, doğal alanlarda yapılıyor olmaları, heyecan, yüksek risk ve macera duygularını yaşatmaları ve azami odaklanma gerektirmeleri gibi onları diğer spor biçimlerinden ayıran önemli niteliklere sahiptirler. Ek olarak, doğa sporları, farklı bir yaşam tarzı deneyimi sunma noktasında da oldukça başarılıdır ve özgürlük eğilimini de sunabilmektedir (Ardahan ve Lapa, 2010). Doğada bir noktadan diğerine ulaşmak amacıyla yapılan, genellikle hafif tempolu spor türü olan doğa yürüyüşü doğa sporlarının en hafiflerinden biri olarak kabul edilir. Parkurun zorlu seviyesine göre yürüyüş süresi değişiklik göstermektedir ve genelde orta dereceli bir parkur yaklaşık 5-6 saat sürmektedir (Derman, 2018: 431). Ek olarak belirtmek gerekir ki, doğa yürüyüşleri sadece gününbirlik (hiking) değil birkaç günlük (trekking) bir program şeklinde de gerçekleştirilmektedir (Ardahan ve Mert, 2013). Bu aktivite sadece yürüyüş amaçlı da olabilir, başka bir sporu yapmak için araç da (kaya tırmanışı sahasına ulaşmak vb.) olabilir (Kalkan, 2012). Yüksek seviyede teknik bilgi, malzeme ve tecrübe gerektirmeyen doğa yürüyüşünde meydana gelebilecek riskleri önleyebilmek için, rotayı ve o rotadaki muhtemel riskleri bilen bir rehber bulunması önerilir (Ardahan, 2012). Bir veya birden fazla günü kapsadığı için doğa sporlarında ulaşım, konaklama ve rehberlik gibi turizm sektörünü de içine alan hizmetler de verilmektedir. Ek olarak doğa sporlarının ekoturizm ve alternatif turizm çeşitlerinin içinde olduğunu belirtmek de fayda vardır (Holden ve Sparrowhawk, 2002). Bu husus, doğa yürüyüşlerinde bazen destinasyonlara, Batı Akdeniz sahil şeridindeki "Likya Yolu" gibi, yerli ve yabancı birçok doğa yürüyüşçüsünü çekebilmektedir (Ardahan ve Mert, 2013).

Doğa sporlarının bireye sağladığı faydalar ve bireylerin bu aktivitelere katılmaya yönelik motivasyonları boş zaman çalışmaları bağlamında incelenmiştir. Doğa sporu yapmanın bireylere sağladığı faydalar; grup dinamiklerini öğrenme, liderlik, özgüveni artırma, bireysel karar verebilme, risk yönetimi, kendinin ve başkalarının sorumluluğunu üstlenebilme, kişilik ve beden gelişimini olumlu etkileme, özgüveni ve başkalarına olan güveni olumlu etkileme; kendini mutlu hissetme, başkaları ile etkileşim ve sosyalleşme olarak ortaya konmuştur (Wagner ve Rowland, 1992; Hilton, 1992; Burnett, 1994; Levi, 1994; McRoberts, 1994; McKenzie, 2000; Yerlisu Lapa, Ardahan ve Yıldız, 2010). Doğa sporlarından elde edilen faydalar gibi doğa sporlarına katılım motivasyonları da farklılık göstermektedir ve bu sporlara katılımı teşvik eden faktörler ayrıntılı incelenmiştir (Schmidt, 2007; Ibrahim ve Cordes, 2008; Ardahan ve Lapa,

2010, Ardahan ve Yerlisu, 2011; Ardahan, 2012). İbrahim ve Cordes (2008) doğa sporlarına katılım motivasyonlarını doğa sevgisi, aileden ve günlük rutinden uzaklaşmak, sorumluluktan kaçmak, fiziksel aktivite yapma ihtiyacı, dinlenme, kendini gerçekleştirme, yeni yetenekler öğrenme ve onları kullanma, sosyal ilişki kurma, yeni arkadaşlar edinme, başkalarını gözleme, aile ve arkadaşlarla vakit geçirme, kendisiyle ve başkalarıyla rekabet etme, başarıya arzusu, sosyal statü elde etme, başkalarına yardım etme olarak bulmuşlardır. Chazaud (2004) tarafından yapılan çalışmada doğa sporlarına katılım motivasyonları; doğa ile etkileşim, risk ve macera, sosyalleşme, boş zamanı doldurma, sağlıklı yaşam, bir sporla ilgilenme ve gezme görme isteği olmak üzere 6 boyutta kümelenmiştir.

Doğa sporlarına katılımdaki motivasyon çalışmaları, özelde doğa yürüyüşleri bağlamında da yapılmıştır. Holden ve Sparrowhawk (2002) tarafından yapılan çalışmada doğa yürüyüşüne katılanların, doğanın tadını çıkarma, doğaya yakın hissetme, doğayı hissetme, günlük hayatın rutinini değiştirme isteği, canlanmak, kendine gelmek ve fit kalmak gibi birincil derece motivasyonları oldukları bulunmuştur. Ayrıca ikincil derece önemdeki motivasyonlarının da fiziksel rahatlama, risk alma, diğerlerini etkileme ve doğayı kontrol etme hissine sahip olma olduğu saptanmıştır. Bireylerin doğa yürüyüşlerine katılma motivasyonları Ekinci, Yenel ve Sarol (2012) tarafından yapılan çalışmada da incelenmiş ve bunlar; sosyal, sağlık, eğitim, zaman ve gözlem olmak üzere 5 faktörde kümelenmiştir. Ardahan ve Mert (2013) tarafından yapılan çalışmada bireyleri doğa yürüyüşüne motive eden faktörlerin; sosyalleşme, fiziksel aktivite ve sağlık, kaçma ve dinlenme ile sakinlik olarak gruplandığı tespit edilmiştir. Brandao vd., (2019) de doğa yürüyüşçülerinin motivasyonlarını, sağlıklı kalmak, yenilenmek, sakinlik, fiziksel aktivite ve doğada vakit geçirme olarak tespit etmişlerdir. Gürsoy ve Tengilimoğlu (2019) tarafından yapılan çalışmada bireyler doğa yürüyüşüne katılım nedenlerini; doğa ile bütünleşme, ilgi alanı olması, monotonluktan kurtulma isteği, sıkıntıdan kurtulma isteği ve stres atmak, arkadaşlarla beraber olmak, rahatlamak, sosyal çevre etkisi, yeni beceriler edinme ve bu becerileri kullanma, yeni bir çevreye girme, aileme örnek olma ve yalnızlık hissi olarak aktarmışlardır.

Bireylerin doğa sporlarına katılım motivasyonları ile ilgili çalışmalar literatürde yer alırken bu motivasyonlar ile ilişkili olan ve bunları açıklayabilen değişkenler ile ilgili çalışmalara rastlanmamaktadır. Bu çalışmada benliğin doğanın bir parçası olduğunu savunan doğaya bağlılık kuramının doğa sporlarından doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonu ile ilişkisi ve bunu açıklayabilme gücü incelenmektedir. Nitekim insanın doğanın bir parçası olduğu ve özellikle endüstrileşme devrine kadar yaşamının çok büyük bir kısmını doğa ile içi içe geçirdiği göz önüne alındığında, doğaya bağlılığın insanın doğaya ilişkin düşüncelerinin kuvvetli bir açıklayıcısı olabileceği görülebilmektedir. Bu bağlamda mevcut çalışmada doğaya bağlılığın doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonu ile güçlü bir ilişkisinin olduğu savunulmaktadır. Doğaya bağlılık literatürü, doğaya bağlılığın doğal ortamlardaki deneyimlerden elde edilen tatmini açıkladığını (Tauber, 2012; Davis ve Gatersleben, 2013; Rosa vd., 2019), ekolojik (Mayer ve Frantz, 2004) ve çevreci davranışla bağlantılı olduğunu (Pereira ve Forster, 2015) ve doğal yaşam alanlarını ziyaret etme isteğini etkilediğini (Lindberg, Veisten ve Halse, 2018) göstermektedir fakat doğaya bağlılığın doğa temelli etkinliklere katılma motivasyonları üzerindeki etkisine yönelik literatürde eksiklik bulunmaktadır. Dolayısıyla çalışma aşağıdaki araştırma sorusuna cevap aramaya çalışmaktadır.

AS1: Doğaya bağlılık, doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonlarını ne yönde ve şiddette etkilemektedir?

YÖNTEM

Doğaya bağlılığın doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonları ile olan ilişkisini ve doğaya bağlılığın doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonlarını açıklama düzeyini tespit etmeyi amaçlayan bu araştırma, tarama modellerinden ilişkisel tarama modellerine göre tasarlanmıştır. Bu amaçla Mersin il sınırları içerisinde düzenlenen doğa yürüyüşlerine katılan kişiler araştırmanın evreni olarak belirlenmiştir. Mersin il sınırları içerisinde düzenlenen doğa yürüyüşlerine katılan kişilerin sayısına ilişkin kesin bir istatistik bulunmadığından sınırsız evren örnekleme formülünden yararlanılması kararlaştırılmış ve örneklem büyüklüğünün en az 384 kişiden oluşması öngörülmüştür. Araştırmada olasılığa dayalı olamayan örneklem tekniklerinden kolayda örnekleme tekniği kullanılmıştır. Kolayda örnekleme tekniği ankete cevap veren herkesin örnekleme dâhil edilebilmesi esasına dayanmaktadır (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2012: 140).

Verilerin toplanması için Mersin’de doğa turları düzenleyen seyahat acenteleri ile iletişime geçilmiş ve veri toplama izni alındıktan sonra anket uygulaması turun başında veya sonunda turist rehberi tarafından anketlerin katılımcılara dağıtılması yolu ile yapılmıştır. 03 Ocak – 02 Mart 2020 tarihleri arasında yapılan veri toplama işleminin sonucunda 280 anket formu elde edilmiş fakat bu tarihten kısa bir süre sonra Covid-19 salgınına yönelik tedbirler uygulanmaya başlandığı için öngörülen 384 kişilik örneklem grubuna erişilememiştir. Elde edilen 280 adet anketten kayıp veri oranı %15’i geçen 3 anket veri setinden çıkarılmıştır. Ayrıca, toplanan verilerin analizinde çok değişkenli istatistik tekniklerinin kullanılacak olması sebebiyle, araştırmada kullanılan her iki ölçeğe de çoklu sapan analizi yapılmıştır. Sapan analizinin neticesinde normal dağılımı bozduğu belirlenen 9 anket veri setinden çıkartılarak çoklu normal dağılıma sahip bir veri seti elde edilmiştir. Analizler kalan 268 anket üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Anket formunun birinci bölümünde demografik sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde Mayer ve Frantz (2004) tarafından geliştirilen Doğaya Bağlılık Ölçeği bulunmaktadır. Özgün formu 14 madde olan ölçek tek boyuttan oluşmaktadır. Doğaya Bağlılık Ölçeği Bektaş, Kural ve Orçan (2017) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması 8 ifadeden oluşmakta ve ifadeler iki boyutta toplanmaktadır. Ölçeğin doğa ile bütünleşme boyutu iki, doğanın parçası boyutu ise altı ifadeden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması güvenilirlik analizi sonuçlarına göre ölçeğin bütünü için alfa katsayısı 0,81, doğa ile bütünleşme boyutu için 0,63 ve doğanın parçası olma boyutu için 0,82 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlamasında 5’li Likert tipi dereceleme kullanılmıştır. Katılımcıların ölçekte bulunan soruları “1: Kesinlikle Katılmıyorum”, “5: Kesinlikle Katılıyorum” arasındaki tepki kategorilerinden birini seçerek yanıtlamaları istenmektedir.

Anket formunun üçüncü bölümünde Ekinci, Yenel ve Sarol (2012) tarafından geliştirilmiş olan Doğa Yürüyüşlerine Katılım Motivasyon Ölçeği bulunmaktadır. Toplam 24 ifadeden oluşan ölçek, sosyal, sağlık, eğitim, zaman ve gözlem boyutlarından meydana gelmektedir. Doğa Yürüyüşlerine Katılım Motivasyon Ölçeğine uygulanan güvenilirlik analizi sonuçlarına göre ölçeğin boyutları için alfa katsayısı değerleri, sosyal boyut için 0,81, sağlık boyutu için 0,81, eğitim boyutu için 0,87, zaman boyutu için 0,74 ve gözlem boyutu için 0,70’tir. Ölçekte 5’li Likert tipi dereceleme kullanılmıştır. Katılımcıların ölçekte bulunan soruları “1: Kesinlikle

Katılmıyorum”, “5: Kesinlikle Katılıyorum” arasındaki tepki kategorilerinden birini seçerek yanıtlamaları istenmektedir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan bireylere yönelik veriler incelendiğinde katılımcıların %47,8’inin kadın, %52,2’sinin erkek, %44’nün evli ve %56’sının bekâr olduğu görülmektedir. Katılımcıların %36,2’si lise, %35,8’i lisans, %16,8’i önlisans, %7,5’i lisansüstü ve %3,7’si orta öğretim düzeyindeki eğitim kurumlarından mezun olmuşlardır. Araştırmaya katılan kişilerin %27,6’sı 55 ve yaş üzeri yaşta, %25’i 15-24, %20,5’i 45-54, %15,7’si 35-44 ve %10,1’i 25-34 yaş aralığındadır. Katılımcıların %66,8’inin aylık geliri 2020 TL ve altı ile 2021-4000 TL arasında görünmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken	n	%	Değişken	n	%
Cinsiyet (n: 268)			Medeni Durum (n: 268)		
Kadın	128	47,8	Evli	118	44
Erkek	140	52,2	Bekâr	150	56
Eğitim Düzeyi (n: 268)			Aylık Gelir (n: 268)		
Orta öğretim	10	3,7	2020 TL ve altı	86	32,1
Lise	97	36,2	2021-4000 TL	93	34,7
Önlisans	45	16,8	4001-5500 TL	45	16,8
Lisans	96	35,8	5501-7000 TL	25	9,3
Lisansüstü	20	7,5	7001-8500 TL	4	1,5
Yaş (n:265)			8501-10000 TL	6	2,2
15-24	67	25	10001 TL ve üzeri	9	3,4
25-34	27	10,1			
35-44	42	15,7			
45-54	55	20,5			
55 ve üzeri	74	27,6			
Eksik veri	3	1,1			

Güvenirlilik Analizleri

Araştırmada kullanılacak regresyon analizine geçilmeden önce Doğaya Bağlılık Ölçeği (DBÖ) ve Doğa Yürüyüşlerine Katılım Motivasyon Ölçeğine (DYKMÖ) güvenirlik analizi uygulanmıştır. Güvenirlik analizlerine ilişkin bulgular Tablo 2’de görülmektedir. Tablo 2’de sunulan Cronbach Alfa katsayıları DBÖ ve DYKMÖ’nün bütünsel ve boyutlar açısından oldukça güvenilir olduklarını göstermektedir. Kalaycı’ya (2014: 405) göre Cronbach Alfa katsayısı; $0,00 \leq \alpha < 0,40$ aralığında ise ölçek güvenilir değil, $0,40 \leq \alpha < 0,60$ aralığında ise ölçeğin güvenirliği düşük, $0,60 \leq \alpha < 0,80$ aralığında ise ölçek oldukça güvenilir, $0,80 \leq \alpha < 1,00$ aralığında ise ölçek yüksek derecede güvenilir olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 2. Ölçeklere İlişkin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçek/Boyutlar	Ortalama	Güvenirlik Katsayısı (α)
DYKMÖ	4,6199	0,967
Sosyal	4,5816	0,897
Sağlık	4,6619	0,907
Eğitim	4,6618	0,884
Zaman	4,5576	0,785
Gözlem	4,6791	0,882
DBÖ	4,4490	0,913
Doğa ile Bütünleşme	4,2821	0,745
Doğanın Parçası	4,5046	0,906

Regresyon Analizi

Doğa yürüyüşü katılımcılarının doğaya bağlılık düzeyleri ile doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonları olan sosyal, sağlık, eğitim, zaman ve gözlem arasındaki neden sonuç ilişkilerini matematiksel bir model yolu ile açıklayabilmek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizinden yararlanılmıştır. Tablo 3 değişkenler arasındaki çoklu doğrusal regresyon analizine ilişkin bulguları sunmaktadır.

Tablo 3. Değişkenler arası çoklu doğrusal regresyon analizi

	Standardize edilmiş β katsayıları				
	Sosyal	Sağlık	Eğitim	Zaman	Gözlem
Doğa ile Bütünleşme	0,290***	0,242***	0,300***	0,335***	0,258***
Doğanın Parçası	0,491***	0,537***	0,532***	0,413***	0,491***
Model F	144,490***	146,538***	193,324***	119,076***	123,276***
R	0,722	0,725	0,770	0,688	0,694
R ²	0,522	0,525	0,593	0,473	0,482
En düşük tolerans	0,525	0,525	0,525	0,525	0,525
En büyük VİF	1,904	1,904	1,904	1,904	1,904
En büyük CI	19,490	19,490	19,490	19,490	19,490
D-W	1,926	1,899	1,935	2,067	2,052
Metot: Enter					
***p<0,001,**p<0,01,*p<0,05					

Çoklu doğrusal regresyon analizine ilişkin tablo incelendiğinde doğaya bağlılığın boyutları olan doğa ile bütünleşme ve doğanın parçası ile doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonları olan sosyal, sağlık, eğitim, zaman ve gözlem boyutları arasındaki etkileşimi inceleyen modelin anlamlı olduğu görülmektedir. Bu modele göre doğaya bağlılığın her iki boyutu birlikte doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonlarında sosyal motivasyonu %52,2 sağlık motivasyonunu %52,5, eğitim motivasyonunu %59,3, zaman motivasyonunu %47,3 ve gözlem yapma motivasyonunu %48,2 oranında açıklayabilmektedir.

Modelden elde edilen standardize edilmiş β katsayılarına göre doğa ile bütünleşmedeki bir birimlik artış doğa yürüyüşlerine katılımında sosyal motivasyonu 0,290 birim, sağlık motivasyonunu 0,242 birim, eğitim motivasyonunu 0,300 birim, zaman motivasyonunu 0,335 ve gözlem yapma motivasyonunu 0,258 birim artırmaktadır. Benzer şekilde, doğanın parçası olmadaki bir birimlik artış doğa yürüyüşlerine katılımında sosyal motivasyonu 0,491 birim, sağlık

motivasyonunu 0,537 birim, eğitim motivasyonunu 0,532 birim, zaman motivasyonu 0,413 birim ve gözlem yapma motivasyonunu 0,491 birim artırmaktadır.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bireyin doğayı kendi bilişsel benlik temsili içinde ne ölçüde dâhil ettiğini benimsemesi olarak kavramsallaştırılan doğaya bağlılık Schultz (2002: 67) ile doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonları arasındaki ilişkiyi inceleyen bu çalışma elde edilen çıktılar bağlamında boş zaman ve turizm çalışmalarına yönelik önemli bulguları ortaya koymaktadır. Kentsel alanlarda yaşayan insanlar için günlük hayatın yarattığı psikolojik ve fizyolojik gerginliklerden kaçma alanı sunan turizm barındırdığı oldukça fazla sayıdaki etkinlik çeşidi ile insanın bu uzaklaşma ihtiyaçlarına cevap veren en etkili hareketlilik türlerinden bir tanesidir. Modern kentli insan için ise bu uzaklaşma alanları arasında en yakın ve kolay ulaşılabilir alanlardan bir tanesi doğal alanlar ve bu doğal alanların içerisinde hizmetine sunulan etkinlik biçimleridir.

Modern insanın doğa ile olan ilişkisini inceleyen doğaya bağlılık kuramı, doğaya bağlılığın ekolojik davranışı beslemede önemli bir etken olduğunu ve ekolojik davranış, çevreci kimlik (Mayer ve Frantz, 2004) ve çevreci davranış (Pereira ve Forster, 2015) gibi temel ekolojik ve çevreci tutum ve davranışlarla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Dolayısıyla doğaya bağlılığın bu tür ilişkisel formları göz önüne alınıp bunun doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonları bağlamında tartışılması önemli çıktılar ortaya koyabilmektedir. Öncelikle araştırmaya katılan kişilerin doğaya bağlılık düzeyleri göz önüne alındığında hem doğa doğa ile bütünleşme (4,2821) hem de doğanın parçası olma (4,5046) boyutlarında yüksek ortalama değerler benimsedikleri görünmektedir. Buradan hareketle doğa tabanlı turistik etkinliklere ilgi duyan ve bunlara katılan kişilerin doğa ile yüksek düzeyde bir bağlılık hissi içinde oldukları, bu bağlamda bu gruplara yönelik tanıtım ve pazarlama biçimlerinde doğaya bağlılığı, doğa ile bütünleşmeyi ve doğanın bir parçası olmayı betimleyen görsel, işitsel ve duyuşsal materyallerin kullanılması gerektiği söylenebilir. Nitekim alanyazın ekoturizm tanıtım broşürlerinde bulunan yazılı koku referansları ile doğaya bağlılık arasında bir ilişki olduğunu ve hatta bunun doğaya bağlılık düzeyi düşük olan bireylerde daha etkili olduğunu (Magnini ve Karende, 2010) ve doğada doğrudan deneyimler edinme isteği ile doğaya bağlılık arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu (Tauber, 2012) ortaya koymaktadır. Diğer taraftan doğaya bağlılığın yaşam kalitesi ve zihinsel sağlık gibi psikolojik değişkenlerle olan ilişkisi de (Tauber, 2012) göz önüne alındığında alınıldığında seyahat acenteleri tarafından doğa temelli etkinlikler ile ilgili yapılan tanıtımların doğaya bağlılık ile psikolojik rahatlamayı birlikte betimleyen tanıtım ve pazarlama yöntemlerini tercih etmesi önerilebilir görünmektedir.

Araştırmada doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonu ile ilgili elde edilen bulgulara göre katılımcıların doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonlarında en yüksek ortalamaları sırasıyla; gözlem (4,6716), sağlık (4,6619), eğitim (4,6618), sosyal (4,5816) ve zaman (4,5576) bileşenlerinde bildirdikleri gözlenmektedir. Bu bulgurlardaki sıralama Holden ve Sparrowhawk (2002) tarafından ortaya konan doğanın tadını çıkarma, doğaya yakın hissetme ve doğayı hissetme gibi birincil derece motivasyonlarla benzerlik göstermektedir. Dolayısıyla doğa turlarına katılan bireyler için doğada gözlem yapmanın en önemli motivasyon birleşeni olduğunu söylenebilir. Bu bağlamda doğa yürüyüşleri organize eden başta seyahat acentalarının tanıtım ve pazarlamada doğada gözlem yapma ve doğa ile sağlık arasındaki ilişkiyi ortaya koyan öğelere göreceli olarak daha fazla ağırlık vermesi önemli bir husus olarak ortaya çıkmaktadır. Son olarak, araştırmada elde edilen bulgular bağlamında, doğaya bağlılığın doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonunun boyutlarını çok güçlü bir şekilde açıkladığı gözlenmektedir. Doğaya bağlılığın doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonlarını açıklama yüzdelere bakıldığında;

eğitim, sağlık, sosyal, gözlem ve zaman motivasyonlarını %59 ve %47 aralığında değişen yüksek yüzeyle anlamlı ve güçlü bir şekilde bir şekilde açıklayabildiği görülmektedir. Bu bağlamda seyahat acentaları veya doğa tabanlı etkinlikleri düzenleyen kuruluşların tanıtım ve reklam faaliyetlerinde kullandıkları motivasyon faktörlerini doğa ile bütünleşme ve doğanın parçası olma etmenleri ile birleştirerek ve bu iki değişkeni güçlü bir şekilde kullanarak yapmaları önerilebilir. Bu husus, bireylerin gösterdiği dikkat kapasitesi ile doğaya bağlılıkları arasındaki pozitif yönlü ilişki (Mayer vd., 2009) göz önüne alındığında göreceli önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca her ne kadar teorik düzeyde de olsa doğaya bağlılığın duygusal, bilişsel ve davranışsal boyutlara (Schultz, 2002) sahip olduğu vurgusu doğa temelli etkinliklerde kullanılan tanıtım ve pazarlama tekniklerinin insan-doğa ilişkisini bu boyutlar üzerinden betimleyen yazılı, görsel ve işitsel araçları kapsamasının önemini ortaya koymaktadır. Bir diğer konu ise, doğaya bağlılık sadece doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonunu açıklamamaktadır. Literatürden de anlaşılacağı üzere doğaya bağlılık, doğal ortamlarda edinilen deneyim tatminini de etkileyebilmektedir (Davis ve Gatersleben, 2013; Rosa vd., 2019). Dolayısıyla mevcut çalışma doğaya bağlılığın sadece deneyimden elde edilen tatmini değil ayrıca bu etkinliklere katılım motivasyonunu da açıklayabildiğini göstermektedir. Bu bağlamda doğaya bağlılığın doğa temelli etkinliklerde deneyim öncesinden başlayarak deneyimin gerçekleştiği yer ve zamana kadar etkili bir değişken olduğu söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen bulgular sonraki çalışmalar için değerlendirilmeden önce araştırmanın Mersin il sınırlı içerisinde 03 Ocak ve 02 Mart 2020 tarihleri arasından yapılan doğa yürüyüşlerine katılan kişilerden elde edilen verilerden oluşan sınırlılıklara sahip olduğunu belirtmekte fayda vardır. Sonraki yapılacak çalışmalarda doğaya bağlılığın ekoturizm veya doğa temelli turistik deneyimlerde deneyiminin gerçekleştiği yer ve zamanda doğal mirası koruma davranışları ile olan ilişkisinin incelenmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri (SPSS Uygulamalı)*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Ardahan, F. (2012). Doğa yürüyüşü yapanların yaşam doyum düzeyleri ile duygusal zeka ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 12(1):11-19.
- Ardahan, F. and Lapa, Y.T. (2010), Outdoor recreation: the reasons and carried benefits for attending outdoor sports of the participants of cycling and/or trekking activities. *International Journal of Human Sciences*, 8(1): 1327- 1341.
- Ardahan, F. ve Yerlisu L., T. (2011). Açık alan rekreasyonu: bisiklet kullanıcıları ve yürüyüşçülerin doğa sporu yapma nedenleri ve elde ettikleri faydalar, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1): 1327-1341.
- Ardahan, F. ve Mert, M. (2013). Bireyleri doğa yürüyüşü yapmaya motive eden faktörler ölçeği ve bu faaliyetlere katılarak elde edilen faydalar ölçeğinin Türk popülasyonu için geçerlilik güvenilirlik çalışması. *International Journal of Human Sciences*, 10(2): 338-355.
- Bektaş, F., Kural, B. ve Orçan, F. (2017). Doğaya bağlılık ölçeğinin Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(1): 77-86.
- Brandão, A., Peixoto, D., Frontini, R., Fernandes, D., and Clemente, F. M. (2019). Motivation between trekking and Trail Running. *CIDESD 2019 International Congress*. Porto. ss: 111-111.
- Burnett, D. (1994). Exercising Better Management Skills. *Personnel Management*, 26(1): 42-46.

- Chazaud, P. (2004). *Management du tourisme et des loisirs sportifs de pleine nature*. Voiron: Edition PUS.
- Davis, N. and Gatersleben, B. (2013). Transcendent Experiences in Wild and Manicured Settings: The Influence of the Trait "Connectedness to Nature. *Ecopsychology*, 5(2): 92-102.
- Derman E. (2018). Serbest Zaman Aktivitesi Olarak Doğa Yürüyüşüne Gençlerin Katılım Kısıtlarının Belirlenmesi. *International Journal of Academic Value Studies*, 4(19): 429-434.
- Ekinci, E., Yenel, F., ve Sarol, H. (2012). Doğa Yürüyüşlerine Katılım Motivasyon Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi Bildiriler Kitabı*, (s. 222-228). Antalya.
- Fisher, A. (2002). *Radical ecopsychology: Psychology in the service of life*. New York: State University of New York Press.
- Gürsoy, Y. ve Tengilimloğlu, E. (2019). Doğa Yürüyüşlerinde Sosyo-demografik Özellikler ve Katılım Motivasyonları: Beyşehir Doğa Yürüyüşçüleri Üzerine Bir Araştırma. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 6(2): 113-129.
- Hilton, P. (1992). Alien Rope Tricks. *Personnel Management*, 24 (1): 45-51.
- Holden, A. and Sparrowhawk, J. (2002). Understanding the motivations of ecotourists: the case of trekkers in Annapurna, Nepal. *International Journal of Tourism Research*, 4(6): 435-446.
- İbrahim, H. and Cordes, K., A. (2008). *Outdoor Recreation Enrichment for a Lifetime*. Sagamore Publishing LLC, Champaign United States.
- Kalaycı, Ş. (2016). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayıncılık.
- Kalkan, A. (2012). *Açık Alan Rekreasyonu, Doğa Sporları Yapan Bireylerin Bu Sporları Yapma Nedenleri: Antalya Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Leopold, A. (1949). *A Sand County Almanac: With essays on conservation from Round River*. New York: Ballantine Books.
- Levi, J. (1994). Sign of The Times: An Outdoor Education Project with Profoundly Deaf and Hearing Children. *The Journal of Adventure Education and Outdoor Leadership*, 11(2): 23-25.
- Lindberg, K., Veisten, K., and Harkjerr Halse, A. (2018). Analyzing the deeper motivations for nature-based tourism facility demand: a hybrid choice model of preferences for a reindeer visitor center. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 19(2): 157-174.
- Magnini, V. P. and Karande, K. (2010). An Experimental Investigation into the Use of Written Smell References in Ecotourism Advertisements. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 34(3): 279-293.
- Mayer, F. S. and Frantz, C. M. (2004). The connectedness to nature scale: A measure of individuals' feeling in community with nature. *Journal of Environmental Psychology*, 24(4): 503-515.
- McKenzie, M. D. (2000). How Are Adventure Education Program Outcomes Achieved?: A Review of The Literature. *Australian Journal of Outdoor Education*, (5)1: 19-28.
- McRoberts, M. (1994). Self-Esteem in Young Offenders. *The Journal of Adventure Education and Outdoor Leadership*, 11(4): 9-11.
- Nisbet, E. K., Zelenski, J. M. and Murphy, S. A. (2008). The Nature Relatedness Scale. *Environment and Behavior*, 41(5): 715-740.

- Pereira, M. and Forster, P. (2015). The Relationship between Connectedness to Nature, Environmental Values, and Pro-environmental Behaviours. *Reinvention: An International Journal of Undergraduate Research*, 8(2). <http://eprints.worc.ac.uk/4081/> (Erişim Tarihi: 15.02.2020).
- Rosa, C. D., Collado, S., Profice, C. C. and Larson, L. R. (2019). Nature-based recreation associated with connectedness to nature and leisure satisfaction among students in Brazil. *Leisure Studies*, 38(5): 1–10.
- Roszak, T. (1995). Where psyche meet Gaia. (Editörler) Roszak, T., Gomes, M. E. Kanner, A. D.: *Ecopsychology: Restoring the earth, healing the mind* içinde (ss. 1-17) San Francisco: Sierra Club Books.
- Roszak, T., Gomes, M. E., Kanner, A. D. (1995). *Ecopsychology: Restoring the earth, healing the mind*. San Francisco: Sierra Club Books.
- Roszak, T. (2001). *The voice of the earth: An exploration of ecopsychology*. Phanes Press.
- Saçcan, M. (1986). *Recreation and Tourism (Rekreasyon ve Turizm)*. İzmir: Cumhuriyet Press (Basımevi).
- Schmidt, S. (2007). Wandertourismus, Fachbereich VI Geographie/Geowissenschaften Oberseminar: Sporttourismus (WS 07/08) Seminarleiterin: Dr. Elke Freitag Universität Trier. https://www.landentwicklung.de/fileadmin/sites/Landentwicklung/Dateien/Investive_Massnahmen/Tourismus/Wandertourismus.pdf [Erişim Tarihi: 10.03.2020].
- Schultz, P.W. (2002). Inclusion with nature: The psychology of human-nature relations. İçinde P.Schmuck and P.W.Schultz (Editörler), *The psychology of sustainable development* (ss.61–78). New York: Kluwer.
- Schultz, P. W., Shriver, C., Tabanico, J. J., and Khazian, A. M. (2004). Implicit connections with nature. *Journal of Environmental Psychology*, 24(1): 31–42.
- Tauber, P. G. (2012). *An Exploration of the Relationships Among Connectedness to Nature, Quality of Life, and Mental Health* (master's thesis). Utah State University, Utah, United States of America.
- Wagner, R. J. and Roland, C. C. (1992). How Effective Is Outdoor Training?. *Training and Development*, 46 (7): 61-66.
- Yerlisu Lapa, T., Ardahan, F. and Yıldız, F. (2010). Bisiklet etkinliklerine katılan bireylerin profilleri, bu Sporu yapma nedenleri ve elde ettikleri faydalar 11. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*: Türkiye: Antalya.